

การพัฒนากระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
THE DEVELOPMENT OF UNDERSTANDABLE, ACCESSIBLE AND DEVELOPED
PROCESS IN BASIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS

สายฟ้า หาสี่สุข^{1,*}
Saifa Haseesuk^{1,*}

(Received: February 5, 2025; Revised: March 22, 2025; Accepted: March 25, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด 25 คน เลือกแบบเจาะจง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เลือกแบบเจาะจง 2) สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เลือกแบบเจาะจง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมเป็นผู้บริหาร 30 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามความเหมาะสม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 ด้านเข้าถึง

2) กระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ส่วนที่ 2 กระบวนการ ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นนวัตกรรมสำหรับการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมหาชัยพิทยาคม

คำสำคัญ: การพัฒนา, กระบวนการนิเทศ, เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

Abstract

This article aimed to study 1) study the current conditions, desired conditions and needs of supervision that is understandable, accessible and developed in basic educational institutions. there were 25 teachers, by stratified random sampling. and

¹ รองผู้อำนวยการโรงเรียนมหาชัยพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

¹ Deputy Director of Mahachai Pittayakhom School, Secondary Educational Service Area Office Kalasin

* Corresponding author. E-mail: sky.saifa20@gmail.com

interview 3 experts, with purposive sampling. 2) set and check suitability a process, the informant group in focus group discussion of 9 experts, and the group of informants in the suitability assessment 30 school administrators, by purposive sampling. tools used in data collection including, the current condition questionnaire has a reliability value of 0.90. the desired condition questionnaire has a reliability value of 0.92., interview form, focus group discussion issue and suitability questionnaire. and satisfaction questionnaire. Statistics used in data analysis are percentage. average and standard deviation and priority needs index.

The research results were found as follows;

1) Current condition was at medium level, desirable condition at the highest level, and the number one need accessible.

2) a process of supervision that was understandable, accessible and developed in basic educational institutions, consistd of 4 parts: part 1 input, part 2 process, part 3 output, and part 4 feedback. assessment results on appropriate at the highest level. It was an innovation for educational supervision to develop the quality of education at mahachaipittayakhom school.

Keywords: Development, Process of Supervision, Understandable Accessible and Developed

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดค่านิยมการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึงการศึกษาระดับก่อนอุดมศึกษา และกำหนดในมาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคมการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลแต่য়োโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3Rs8Cs ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) 8Cs ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์และ ทักษะความเข้าใจ

ต่างวัฒนธรรมต่างกระบวน ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ และควมมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ ประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ (Mette, 2020) ทั้งนี้เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ด้วยการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2562) ที่มีข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญของชาติ คือ 1) บุกเบิกนวัตกรรมของการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนหรือการจัดการระดับพื้นที่ โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการยกระดับคุณภาพของการศึกษา 2) นำเสนอแนวทางการปรับหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ 3) จัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติเพื่อเป็นเสมือนศูนย์ความเป็นเลิศในการวิจัย พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียน การสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ และ 4) สร้างดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล นำความรู้ และวิธีการเรียนรู้ไปสู่โรงเรียน นักเรียน และครูทั่วประเทศ โดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกล เป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของชาติในอนาคต

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาด้วยการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและมีการบูรณาการแนวคิดต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ โดยศาสตร์พระราชาก็ถือว่าเป็นองค์ความรู้ของพระราชชาติได้ทรงพระราชทานพระราชดำริ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน หลักปรัชญาและหลักทฤษฎี ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ใช้ในการทรงงาน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของพสกนิกรชาวไทย ตลอดระยะเวลา 70 ปี ที่ทรงครองราชย์ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการองค์ความรู้ 6 มิติ ซึ่งประกอบไปด้วย น้ำ ดิน เกษตร สิ่งแวดล้อม ป่า และพลังงานทดแทน โดยการเชื่อมโยงมิติต่างๆไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาโดยปรับนำหนักของแต่ละเรื่องให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมและสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุด (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560) หลักในการทรงงาน 23 ข้อ และยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" ที่เราควรนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2557)

การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นการเอาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 น้อมนำสู่การปฏิบัติในการจัดการศึกษาเพื่อให้ครูและบุคลากร

ทางการศึกษาได้ยึดถือและใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จเพื่อมุ่งให้ครูได้รับสาระข้อมูลที่มีความหมายลึกซึ้ง ครอบคลุมมากขึ้น ว่าเกิดอะไรบ้างในการเรียนการสอน (สำนักกรรมาธิการ 1 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560; มูลนิธิมันพัฒนา, 2561) อันประกอบไปด้วย การเข้าใจ คือ การสร้างให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการศึกษาค้นคว้าทุกมิติของโรงเรียนและชุมชน ค้นหารากฐานของปัญหา รวบรวมองค์ความรู้ การเข้าถึง คือ การสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วม โดยมุ่งสื่อสารสร้างความเข้าใจและความมั่นใจ ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากที่สุด การพัฒนา คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ โรงเรียนและชุมชนการนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์และการขยายเครือข่าย หรือ การก้าวไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (สิงห์ สิงห์ขจร, 2558; สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์, 2560; สมบัติ นพริก, 2561)

โรงเรียนมหาไชยพิทยาคม เป็นโรงเรียนขนาดกลางเปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติให้เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ภายใต้วิสัยทัศน์ “ภายในปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสุข ตามหลักพหุปัญญา เห็นคุณค่าความเป็นไทย” จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนำบริบทชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนโดยส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว ขาดกำลังทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วจึงไม่ศึกษาต่อและไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ให้พอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทะเลาะวิวาท โรงเรียนมหาไชยพิทยาคมตระหนักและเห็นความสำคัญในสภาพปัญหาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข (โรงเรียนมหาไชยพิทยาคม, 2566)

จากปัญหาของกรายกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมหาไชยพิทยาคม ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น และเพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา จึงได้น้อมนำเอาหลักการทรงงานดังกล่าวมาบูรณาการใช้ในการนิเทศทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสังคมไทย อีกทั้งให้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนงานวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมกันและกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศหรือระหว่างเพื่อนครู เพื่อที่จะพัฒนาหรือ ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา โดย วัชรา เล่าเรียนดี (2556) ให้ความหมายของการนิเทศว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมกันและกันระหว่างผู้นิเทศ และ ผู้รับการนิเทศหรือระหว่างเพื่อนครู เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการ จัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน โดยมีความสำคัญคือ เป็นกระบวนการที่ ส่งเสริมสนับสนุน และปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้น (Glickman and others, 2013) ซึ่งมีองค์ประกอบของการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การติดตามผลการนิเทศ และการพัฒนาการนิเทศ สอดคล้องกับ Blanchard and Thacker (2004) ได้เสนอองค์ประกอบของกระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ ทำความเข้าใจสภาพการทำงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนางาน และระดับความสามารถของผู้รับการนิเทศ 2) กำหนดตารางการปฏิบัติงาน 3) การดำเนินการนิเทศ ด้วยการให้คำแนะนำการสังเกตการทำงาน การให้ข้อมูลป้อนกลับใน ลักษณะของการสอนไปพร้อมกับการทำงาน และ 4) สรุปผลการดำเนินการนิเทศในข้อ 3 ข้าง จงกว่าจะ บรรลุสภาพที่พึงประสงค์จากแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงระบบ

การบริหารเชิงระบบ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันทางใดทางหนึ่ง ของระบบใน กรอบความคิดของตัวป้อน กระบวนการ กลไกควบคุมผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับ โดย ทิศนา แหมมณี (2557) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการเชิงระบบ หมายถึง การจัดองค์ประกอบของระบบในกรอบ ความคิดของตัวป้อน กระบวนการ กลไกควบคุมผลผลิต และข้อมูล ป้อนกลับและนำเสนอผังของระบบใน รูปแบบของระบบที่สมบูรณ์ มีความสำคัญ นอกจากนี้ Lyasnikov, Dudin, Sekerin, Veselovsky and Aleksakhina (2014) ได้เสนอไว้ว่า การพัฒนาของระบบนวัตกรรมแห่งชาติท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง สังคมและโครงสร้างพื้นฐาน องค์ประกอบที่สำคัญของระบบนวัตกรรมแห่งชาติคือ ฟังก์ชันระบบ บทบาท ของระบบนวัตกรรมในการสร้างรูปแบบสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ สอดคล้องกับ Siripong (2005) ได้เสนอองค์ประกอบ ของการบริหารจัดการเชิงระบบ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลนำเข้า (Input) เป็นการตั้งปัญหาและวิเคราะห์ ปัญหา การตั้งวัตถุประสงค์ หรือเป็นการป้อนวัตถุประสงค์ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการแก้ปัญหานั้น 2) กระบวนการ (Process) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ป้อนเข้ามาเพื่อดำเนินการตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 3) ผลลัพธ์ (Output) เป็นผลผลิตที่ได้ออกมาภายหลังจากการดำเนินงาน อยู่ในขั้นของ กระบวนการสิ้นสุดลง รวมถึงการประเมินด้วยนอกจากนี้ยังมีข้อมูลย้อนกลับซึ่งเป็นการนำผลลัพธ์ที่ประเมิน นั้นมาพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องหรือไม่ เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนต่าง ๆ นั้นให้ สามารถใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือข้อมูลเกี่ยวกับผล ที่เกิดจากกิจกรรมขององค์การซึ่งสามารถนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในขั้นตอนต่าง ๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

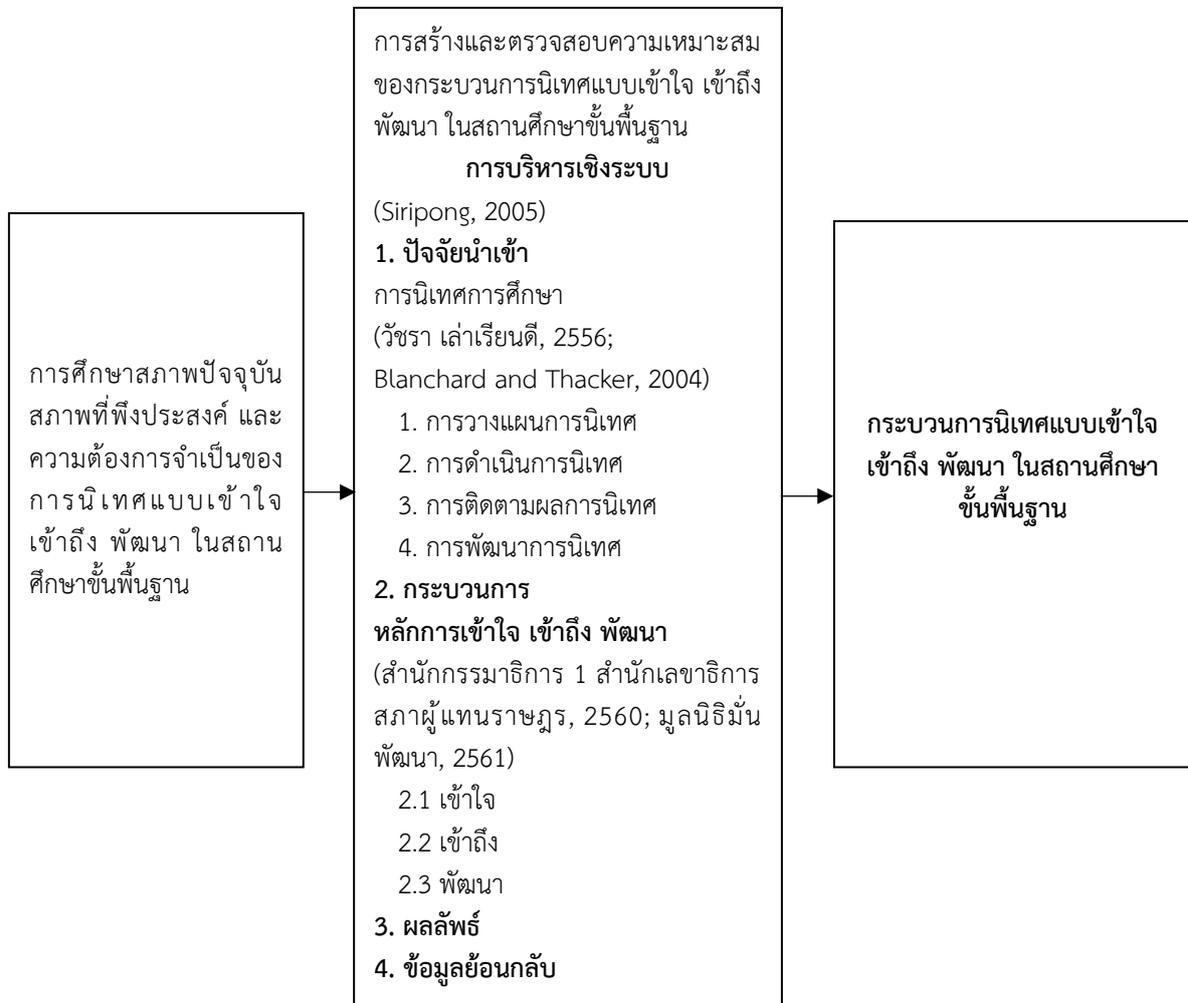
หลักการ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" เป็นแนวคิดสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในการทำงานด้านพัฒนาชนบทและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยมีความหมายดังนี้ 1) เข้าใจ หมายถึง การศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้ง รอบด้าน และเข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริงของพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมาย 2) เข้าถึง หมายถึง การเข้าถึงประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง โดยไม่ใช่เพียงแค่เข้าไปดูหรือสั่งการ และ 3) พัฒนาหมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากการเข้าใจและเข้าถึงมาปรับใช้ในการวางแผนพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2561) โดยในด้านการศึกษามีการน้อมนำเอาหลักการทรงงาน "ศาสตร์พระราชา" มาบูรณาการในการนิเทศการศึกษาเพื่อให้เกิดกระบวนการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) คำนึงเสนอการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ไว้ว่า เป็นแนวทางการนิเทศการศึกษาที่ได้รับแรงบันดาลใจจากหลักการพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยนำมาใช้เพื่อให้การนิเทศเกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อผู้สอนและผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) เข้าใจ คือการที่ผู้นิเทศต้องเข้าใจบริบทของโรงเรียน ครู ผู้เรียน และชุมชนอย่างลึกซึ้ง ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของครูแต่ละคน รับฟังความคิดเห็นของครูด้วยความเคารพไม่ตัดสินหรือใช้อคติ 2) เข้าถึง คือการที่ผู้นิเทศต้องสร้างความไว้วางใจ เข้าถึงครูด้วยความจริงใจ นิเทศแบบมีส่วนร่วม ไม่ใช่การควบคุมหรือสั่งการ สื่อสารด้วยท่าที่เป็นมิตร เข้าหาง่าย และพร้อมช่วยเหลือ สร้างความร่วมมือมากกว่าการตรวจสอบ และ 3) พัฒนา คือการใช้ข้อมูลที่ได้จากการเข้าใจและเข้าถึงเพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนา พัฒนาทักษะ ความรู้ และเจตคติของครูอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองและนวัตกรรมในห้องเรียน การนิเทศจึงเป็นกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน ไม่ใช่การตัดสิน โดย ธัญญรัตน์ กุลทนนท์ (2562) ได้นำเสนอความสำคัญของการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา โดยสรุปไว้ว่า การนิเทศแบบ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" มีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพราะมุ่งเน้น "การพัฒนาจากความเข้าใจและความร่วมมือ" มากกว่าการควบคุมหรือสั่งการ เป็นการพัฒนา "คน" ด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีของครูและบริบทของแต่ละโรงเรียนอย่างแท้จริง

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนงานวิจัยสรุปได้ว่า ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การติดตามผลการนิเทศ และการพัฒนาการนิเทศ เป็นหลักการในการดำเนินการนิเทศ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงระบบเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของนวัตกรรมที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ และหลักการแนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นตัวแปรต้นในการดำเนินการวิจัยซึ่งจะใช้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการในนวัตกรรมการนิเทศการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดที่ได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย การนิเทศการศึกษา การบริหารเชิงระบบ และหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) รูปแบบการออกแบบเชิงอธิบายตามลำดับ (Explanatory Sequential Design) พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนมหาไชยพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด คือ ครู 25 คน (โรงเรียนมหาไชยพิทยาคม, 2567) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ในปีการศึกษา 2567 และการศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ที่เป็นนักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา และผู้อำนวยการ ที่มีผลงานตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาหรือการนิเทศการศึกษา และผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการนิเทศการนิเทศการศึกษาโดยบูรณาการใช้ศาสตร์พระราชาแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และมีผลงานเชิงประจักษ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมี มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (ค่า IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.52-0.81 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (ค่า IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.80 – 1.00 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.57-0.88 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) และ 2) แบบสัมภาษณ์ มีความตรงเชิงโครงสร้างตามองค์ประกอบของกระบวนการ (ค่า IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.80 – 1.00 รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2567 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปประเด็นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยกร่างด้วยตนเองจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบยืนยันกระบวนการการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา กลุ่มที่ 3 ผู้อำนวยการที่มีวุฒิการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา และการนิเทศการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการและครู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและการนิเทศการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท 1) ประเด็นการสนทนากลุ่ม มีองค์ประกอบตามโครงสร้างของกระบวนการนิเทศ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (ค่า IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.80 – 1.00 และ 2) แบบสอบถามความเหมาะสม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สร้างขึ้นตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีความตรงเชิงโครงสร้าง (ค่า IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น โดยรวมรายด้าน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI (I-D) D	ลำดับ
	μ	σ	ระดับการดำเนินงาน	μ	σ	ระดับการดำเนินงาน		
1. ด้านเข้าใจ	3.36	0.51	ปานกลาง	4.58	0.51	มากที่สุด	0.363	2
2. ด้านเข้าถึง	3.33	0.55	ปานกลาง	4.62	0.50	มากที่สุด	0.387	1
3. ด้านพัฒนา	3.44	0.52	ปานกลาง	4.55	0.53	มากที่สุด	0.323	3
โดยรวม	3.38	0.53	ปานกลาง	4.58	0.51	มากที่สุด	0.357	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.38$, $\sigma = 0.53$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.51$) ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านเข้าถึง ($PNI_{\text{modified}} = 0.387$) ลำดับที่ 2 ด้านเข้าใจ ($PNI_{\text{modified}} = 0.363$) และลำดับที่ 3 ด้านพัฒนา ($PNI_{\text{modified}} = 0.323$) ตามลำดับ และผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการบูรณาการหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ดังนี้ เข้าใจ เป็นขั้นตอนของการวางแผนเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา และกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ เข้าถึง เป็นการออกแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษารวมไปถึงการเตรียมการสร้างความรู้ความเข้าใจครู และดำเนินการนิเทศตามแผนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และพัฒนา เป็นขั้นตอนของการสรุปและสะท้อนผลการดำเนินการนิเทศเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะมาใช้สำหรับยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มผ่านการตรวจสอบยืนยัน และนำไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศ โดยรวมรายด้าน

รายการ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
1. ปัจจัยนำเข้า	4.65	0.50	มากที่สุด	เหมาะสม
2. กระบวนการ	4.70	0.40	มากที่สุด	เหมาะสม
3. ผลผลิต	4.60	0.50	มากที่สุด	เหมาะสม
4. ข้อมูลย้อนกลับ	4.55	0.40	มากที่สุด	เหมาะสม
โดยรวม	4.63	0.45	มากที่สุด	เหมาะสม

จากตารางที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ส่วนที่ 2 กระบวนการ ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.45) พิจารณารายพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกส่วน ถือว่ามีความเหมาะสม เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ส่วนที่ 2 กระบวนการ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.50) ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.50) ส่วนที่ 3 ผลผลิต ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.50) และส่วนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.40) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 การเข้าถึง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสังเคราะห์เอกสารเพื่อให้ได้องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศ และแนวคิดเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพื่อนำมากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับสร้างตัวบ่งชี้แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นครูในโรงเรียนมหาไชยพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ผลการดำเนินการของการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึงพัฒนา ทำให้ทราบว่า ผลการดำเนินการในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยขาดหลักการแนวคิดและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงส่งผลให้มีการดำเนินการที่ต้องได้รับการพัฒนา และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูต้องการให้มีการนิเทศตามหลักวิชาการโดยบูรณาการศาสตร์พระราชาแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพื่อแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษาในโรงเรียน และเมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านการเข้าถึงมีความต้องการจำเป็นสูงสุด แสดงให้เห็นว่า กระบวนการด้านการเข้าถึงเป็นสิ่งที่ผู้นิเทศต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เข้าถึงผู้เรียนซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาอย่างตรงจุดและเกิดคุณภาพตามที่คาดหวัง โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้เสนอว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ด้วยการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่

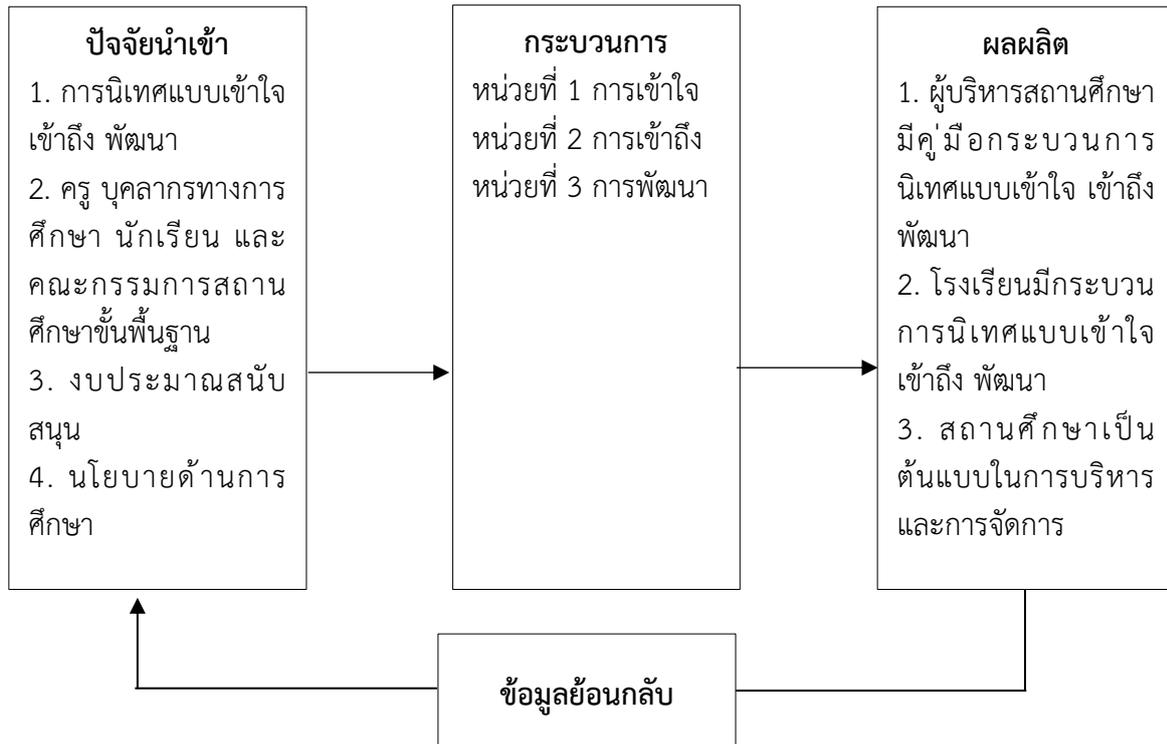
เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทณี แตนเสนา (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนเอกชน เอกชน ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพความต้องการการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนเอกชนโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ สายฟ้า หาสีสุข (2565) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดเข้าใจเข้าถึงพัฒนาของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับ ด้านเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ตามลำดับ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ส่วนที่ 2 กระบวนการ ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นำมากร่างกระบวนการนิเทศ แล้วนำเข้าสู่การตรวจสอบยืนยันด้วยการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการนิเทศการศึกษาเพื่อวิพากษ์และหาฉันทานุมัติเกี่ยวกับร่างกระบวนการนิเทศ เมื่อผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาปรับปรุงแก้ไขแล้วได้นำส่งให้ผู้บริหารและครู 30 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 15 คน ครู 15 คน ตรวจสอบความเหมาะสมพบว่ามีความเหมาะสมทุกส่วนซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาด้วยการใช้กระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาได้โดยบูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทเพื่อให้เกิดคุณภาพตามวัตถุประสงค์อย่างยั่งยืนต่อไป โดย Lyasnikov, Dudin, Sekerin, Veselovsky and Aleksakhina (2014) ได้เสนอไว้ว่า การพัฒนาของระบบนวัตกรรมแห่งชาติท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสังคมและโครงสร้างพื้นฐาน องค์ประกอบที่สำคัญของระบบนวัตกรรมแห่งชาติคือ ฟังก์ชันระบบ บทบาทของระบบนวัตกรรมในการสร้างรูปแบบสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ และสำนักกรรมธิการ 1 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560); มุลนิธิมันพัฒนา (2561) ได้นำเสนอว่า หลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นการเอาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 น้อมนำสู่การปฏิบัติในการจัดการศึกษาเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ยึดถือและใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จเพื่อมุ่งให้ครูได้รับสาระข้อมูลที่มีความหมายลึกซึ้ง ครอบคลุมมากขึ้น ว่าเกิดอะไรบ้างในการเรียนการสอน สอดคล้องกับ สายฟ้า หาสีสุข (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และวุฒิชัย สารสุข (2568) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมของนักเรียนประกอบด้วย 5 ส่วน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3

กลไกการบริหารส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการและสรุปองค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น พบว่า มีสภาพปัจจุบันหรือการดำเนินการในปัจจุบันระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นในด้านเข้าถึงมีความต้องการเป็นอันดับ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา สำหรับนำไปสร้างและตรวจสอบยืนยันกระบวนการนิเทศตามวัตถุประสงค์ข้อ 2) การสร้างและตรวจสอบยืนยันกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ส่วนที่ 2 กระบวนการ ประกอบด้วย 3 หน่วยการพัฒนา ดังนี้ หน่วยที่ 1 การเข้าใจ หน่วยที่ 2 การเข้าถึง และหน่วยที่ 3 การพัฒนา ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา กระบวนการในการเป็น

นวัตกรรมสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ได้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพตามวัตถุประสงค์อย่างยั่งยืนต่อไป

สรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 ด้านเข้าถึง 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ส่วนที่ 2 กระบวนการ ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการเข้าถึง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าการนิเทศการศึกษา ในขั้นตอนของการเข้าถึง เป็นการดำเนินการที่ต้องอาศัยทักษะ และประสบการณ์อีกทั้งอาศัยพลังในการขับเคลื่อน ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างเป็นรูปธรรมมีการเสริมสร้างและกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณภาพที่ยั่งยืน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ส่วนที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ มีความเหมาะสมน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมหาไชยพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ซึ่งเป็นผู้นำกระบวนการนิเทศนี้ลงสู่การปฏิบัติต้องมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาตามข้อมูลการย้อนกลับที่ได้รับเพื่อให้เกิดการพัฒนาสู่การมีคุณภาพอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการเข้าถึง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น

2.1 ควรวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบเข้าถึงตามแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 ควรวิจัยการพัฒนากลยุทธ์การนิเทศการศึกษาโดยบูรณาการศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2568, จาก <https://bit.ly/2005iC7>.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญรัตน์ กุลทนนท์. (2562). การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิด “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 42(2), 112 – 123.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชนี แคนเสนา. (2563). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนเอกชน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มูลนิธิมั่นพัฒนา. (2561). *พอเพียงเพื่อยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: บริษัท ภาพพิมพ์.
- โรงเรียนมหาไชยพิทยาคม. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2566*. กاهสินธุ์: โรงเรียนมหาไชยพิทยาคม.
- โรงเรียนมหาไชยพิทยาคม. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567*. กاهสินธุ์: โรงเรียนมหาไชยพิทยาคม.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วุฒิชัย สารสุข. (2568). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 5(1), 189 - 199.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักการศาสตร์พระราชานใน 6 มิติ (หลักความรู้ 6 มิติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกระทรวงศึกษาธิการ.
- สมบัติ นพรัก. (2561). *ศาสตร์พระราชาน สู่การพัฒนาวิทยาการจัดการ (ปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร)*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ปริ้นติ้ง.
- สายฟ้า หาสีสุข. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 18(2), 97 - 108.
- สายฟ้า หาสีสุข. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. *วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*, 5(2), 1 – 10.
- สำนักกรรมการ 1 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาน สภาขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศ เรื่อง “การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชานเพื่อการปฏิรูปประเทศ”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รัฐสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการนิเทศแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2564 - 2565) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์. (2560). *การนิเทศเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา*. กาฬสินธุ์: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์.
- สิงห์ สิงห์ขจร. (2558). *แนวทางพระราชดำริ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา กับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 5(2), 119 - 129.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2557). *ตามรอยยุคลบาท ครูแห่งแผ่นดิน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Blanchard, P.N., & Thacker, W.J. (2004). *Effective Training System: System, Strategies and Practices* (2nd ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Glickman, C.D., & others. (2013). *Supervision and Instructional Leadership: A Development Approach* (8th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Lyasnikov, N., Dudin, M., Sekerin, V., Veselovsky, M., & Aleksakhina, V. (2014). The National Innovation System: the Conditions of its Making and Factors in its Development. *Life Science Journal*, 11(6), 535 - 538.
- Mette, I. (2020). Reflections on Supervision in the Time of COVID-19. *Journal of Educational Supervision*, 3(3). <https://doi.org/10.31045/jes.3.3.1>
- Siripong, S. (2005). *Principles of Educational Administration: Theory and Practice* (2nd ed.). Book Point.

